

گفتگو با غلامحسین وحیدنیا درباره:

تحریم‌های بانکی

چندی پیش، وزارت خزانه‌داری آمریکا محدودیت‌هایی را علیه بانک صادرات ایران - و بعد هم به طور غیرمستقیم علیه بانک سپه - اعمال کرد و از متحدان اروپایی‌اش نیز درخواست کرد که از این روند تبعیت کنند. اینک به منظور بررسی چگونگی وقوع این محدودیت‌ها و پیامدهای آن، گفتگوی داریم با غلامحسین وحیدنیا، عضو سابق هیات‌مدیره بانک مسکن که برخی از ابعاد این رویداد را از جهات تخصصی روشن می‌کند.

جناب وحیدنیا، لطفاً در ابتدا بفرمایید که به‌طور کلی و براساس مقررات عمومی مربوط به فعالیت‌های بانکی در سطح بین‌المللی، آیا اعمال چنین محدودیت‌هایی مجاز است؟ و هر کشوری می‌تواند در پی تامین منافع و خواست‌های خودش، دست به چنین تحریم‌هایی بزند؟ یا مبادرت ورزیدن به اینگونه امور، مستلزم طی مراحل و تشریفات اداری و قضایی خاصی است؟

بانکداری بین‌المللی به صورت مستقل از نظام حاکمیتی کشورها معنی ندارد، لذا هر کشوری مجاز است که با استفاده از استقلال حاکمیت خود و بدون حق دخالت در امور داخلی کشور دیگر، نظام بانکداری خود را انتخاب نماید و با سیستم بانکداری سایر کشورها رابطه برقرار کند و کشورهای طرف رابطه خود را براساس نیاز مشتریان خود انتخاب نماید، لیکن در مواردی که کشوری بخواهد از بانک جهانی یا صندوق بین‌المللی پول استمداد یا استفاده نماید، لزوماً ناگزیر از پیروی از مقررات این موسسات خواهد بود. نتیجتاً توسل به چنین تحریم‌ها یا اقداماتی، نیازمند اقدام قضایی نیست، بلکه یک اقدام سیاسی - اجرایی است و قوه مجریه آن مملکت است که سیاست کلی کشور را در زمینه‌های مختلف، از جمله در مسایل اقتصادی برنامه‌ریزی می‌کند. در عین حال، این مطلب هم باید موردنظر باشد که اینگونه اقدامات، اسقاط تکلیف از تعهدات قبلی بانک‌های طرف ارتباط نمی‌نماید و تعهدات قبلی آنها - علیرغم تحریم - به قوت خود باقی است و در صورت عدم انجام تعهدات، می‌توان تخلف آنها را در مراجع صالح قضایی تعقیب و مطالبه جبران خسارات وارده را نمود.

در صورتی که چنین محدودیت‌هایی اعمال شود، جبران خسارات وارده به سهامداران و مشتریان بانک‌ها و موسسات مالی به عهده چه مقامی است؟

درخصوص جبران خسارات وارده نظر به این که طرف تعهدات بانک تحریم‌شده، بانک دیگری بوده و نه یک دولت، لذا همان بانک طرف قرارداد در صورت امکان اثبات تخلف از یک طرف و امکان اثبات ورود خسارت از طرف دیگر و بالاخره اثبات وجود رابطه علیت بین عمل تخلف و خسارت وارده از جهت سوم، مسوول جبران خسارت خواهد بود. البته بانک مزبور هم به نوبه خود می‌تواند به دولت تحریم‌کننده مراجعه کند و جبران خسارات خود را خواستار شود.

علاوه بر اهداف سیاسی که در ورای این نوع تصمیمات مشاهده می‌شود و به موضوع مصاحبه ما مربوط نیست، لطفاً بفرمایید هدف اقتصادی و

مالی از اعمال اینگونه محدودیت‌ها چیست؟ به عبارت دیگر، با منع معاملات بانکی، چه زیان‌هایی به طرف مقابل وارد می‌شود؟

بزرگترین هدف اقتصادی و مالی در این نوع اقدامات، آن است که بانک تحریم‌شده از بازار مالی و بانکی موردنظر دور شود تا بانک‌های کشور تحریم‌کننده بتوانند با انجام عملیات بانکی مشابه، جایگزین آن بانک شوند، به‌ویژه اگر بانک تحریم‌شده، در فعالیت‌های قبلی خود موفق نیز عمل نموده باشد.

غلامحسین وحیدنیا:
بانک مرکزی و کلیه نظام بانکی یک کشور می‌توانند عکس‌العمل هماهنگ و یکپارچه‌ای در جهت تحریم کلیه بانک‌های کشور تحریم‌کننده داشته باشند.

جناب وحیدنیا، لطفاً بفرمایید نقش بانک مرکزی و دیگر بانک‌ها برای کاهش اینگونه بحران‌ها چیست؟

از آنجایی که مبنای اینگونه تصمیمات در اکثر موارد سیاسی است، مصلحت اصلی در آن است که سیاست دولت‌ها، به‌ویژه در صورت قراردادن در موضع پایین‌تر، به‌صورتی باشد که از تحریک به اتخاذ چنین تصمیماتی توسط سایر کشورها جلوگیری شود تا از ایجاد مضایق گوناگون در عرصه‌های اقتصادی مملکت جلوگیری شود. بدیهی است که در کنار این مصلحت اساسی، بانک مرکزی و کلیه نظام بانکی یک کشور می‌توانند عکس‌العمل هماهنگ و یکپارچه‌ای در جهت تحریم کلیه بانک‌های کشور تحریم‌کننده داشته باشند، البته این اقدام در صورتی موثر است که رابطه عملی متقابل بین این بانک‌ها وجود داشته باشد.

راه‌حل مناسب برای کاهش آثار منفی اینگونه تصمیمات چیست؟

اصولاً با وضعیت ارتباطات بین‌المللی در حال حاضر، مساله تحریم‌ها یا مشکلاتی از این قبیل، تا اندازه زیادی قابلیت پیش‌بینی و ایجاد فرصت دارند و با پیش‌بینی به‌موقع اینگونه وقایع، بانک‌ها می‌توانند از یک طرف، نسبت به بستن یا مسدودکردن حساب خود نزد بانک کشور تحریم‌کننده و تخلیه نمودن موجودی حساب‌ها اقدام کنند، و از طرف دیگر، مشتریان احتمالی خود را آگاه سازند تا توسط این حساب‌ها اقدام به نقل و انتقال وجوه خود ننمایند.

به‌خاطر شرکت در این گفتگو از جناب عالی تشکر می‌کنیم.